

เมื่อทบทวนทุกข้อมลพิษต่อไปไม่ไหว การฟ้องร้องต่อศาลปกครองของชาวบ้าน มาบตาพุดก็เกิดขึ้น จนศาลสั่งระงับ 76 โครงการ และกลายเป็นปัญหาร้อนทั้งเศรษฐกิจ สังแวดล้อม และสุขภาพ จนเป็นที่มาของกลไก (ชั่วคราว) เพื่อวางปัญหาในลักษณะองค์กรอิสระ

2 มาบตาพุด: ปัญหาร้อนทางเศรษฐกิจ ปัญหามลพิษของชาวบ้าน

มิติใหม่ของการต่อสู้

เชื่อแน่อนว่า สังคมไทย รับรู้ถึงความเดือดร้อนของชาวบ้าน มาบตาพุด จ.ระยอง ที่ต้องจมอยู่กับมลพิษจากอุตสาหกรรมมานาน ทั้งยังรับทราบด้วยการเรียกร้องของชาวบ้านให้มีการแก้ไขปัญหามีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งยื่นจดหมายตามขั้นตอน และเดินขบวนประท้วง แต่สุดท้ายก็...ล้มเหลว และไร้ผล

สาเหตุหลักก็เพราะภาครัฐยังคงวิตกกังวลแบบเดิมๆ ว่า เส้นเลือดใหญ่ทางเศรษฐกิจของประเทศจะได้รับผลกระทบตามไปด้วย ทำให้หนทางที่ถูกเลือกใช้ “เฮียวยาย” มลพิษที่มาบตาพุดก็หนีไม่พ้นการ “ซื้อเวลา” ด้วยการตั้งคณะกรรมการศึกษาชุดแล้วชุดเล่า ตั้งกองทุนให้ชุมชน ลงโฆษณาว่านักลงทุนมีธรรมภิบาล และทำธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมหรือ ซีเอสอาร์ (CSR-Corporate Social Responsibility)

ผลพวงจากการ “หรีตยา” ให้กับการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายผังเมือง จนทำให้โรงงานอุตสาหกรรมกับบ้านพักอาศัยของคนในชุมชนอยู่ห่างแค่รั้วกัน และบ้านปลายกลายเป็นความเจ็บป่วยที่ไม่สิ้นสุด ขณะที่ปัญหามลพิษไม่ลดลง แต่กลับเพิ่มขึ้น พร้อมๆ กับการขยายตัวของอุตสาหกรรมหนักหลากหลายประเภท

ทำให้ชาวบ้านตัดสินใจยื่นฟ้องต่อศาลปกครองระยอง โดยศาลประทับรับฟ้องเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 เป็นคดีที่มีผู้ฟ้องเป็นชาวบ้าน 27 คน จาก 11 ชุมชน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รอบนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด โดยมีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นผู้ถูกฟ้อง ในข้อหาละเว้น ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในการประกาศให้พื้นที่มาบตาพุดเป็นเขตควบคุมมลพิษ และสร้างผลสะท้อนครั้งยิ่งใหญ่ในเวลาต่อมา

เปิดจาก...ประกาศเขตควบคุมมลพิษ

การ “ปิดฟ้าด้วยฝ่ามือ” ที่มาบตาพุด ก้าวเดินไปไม่ได้อีกแล้ว เมื่อศาลปกครองระยองอ่านคำพิพากษาเมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2552 ว่า การที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ประกาศให้ท้องที่เขตเทศบาลมาบตาพุด และพื้นที่ข้างเคียงเป็นเขตควบคุมมลพิษ เป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า

จึงให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประกาศให้ท้องที่เขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดทั้งหมด รวมทั้งตำบลเนินพระ ตำบลมาบข่า และตำบลทับมา อำเภอเมืองระยอง ทั้งตำบล ตลอดจนท้องที่ตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉางทั้งตำบล เป็นเขตควบคุมมลพิษ เพื่อดำเนินการควบคุม ลด และขจัดมลพิษตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา^๕

ทั้งนี้ในรายละเอียดของคำพิพากษา ยังได้อ้างถึงเอกสารทั้งของราชการและเอกชน ที่ล้วนระบุตรงกันถึงปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นทั้งในอากาศ คลองสาธารณะ น้ำทะเล และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างชัดเจน โดยเฉพาะรายงานการศึกษาจากมติสภชาสุขภาพเฉพาะประเด็นเรื่องมาบตาพุด ขณะที่ชาวบ้านผู้ฟ้องคดีถือเป็น “ก้าวแรกของความสำเร็จ” หากแต่ปฏิกริยาจากนักลงทุนกลับตรงกันข้าม โดยเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรียื่น “อุทธรณ์” พร้อมกับระบุถึงความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

พยุหศักดิ์ชาติลธิพิณ รองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ส.อ.ท.) ถึงกับชี้ว่า “กรณีดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการลงทุน และมีผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และอาจทำให้เกิดการย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศ รวมทั้งจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการลงทุนในภาพรวมของประเทศ เพราะพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดเป็นแหล่งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีรายได้สูงถึง 1.1 ล้านล้านบาท/ปี คิดเป็น 11% ของจีดีพีของประเทศ รวมทั้งมีการจ้างงานกว่า 1 แสนอัตรา”³ และยืนยันด้วยว่า “ปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นไม่ได้รุนแรงจนน่าวิตก เนื่องจากบริษัทที่มาลงทุนส่วนใหญ่ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด มีมาตรฐานที่สูงพอ”⁴

ดร.เดชารัต สุขกำเนิด อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้มุมมองแง่บวกของการปฏิบัติตามคำพิพากษาว่า “การประกาศเขตควบคุมมลพิษ จะช่วยให้ภาคส่วนต่างๆ ของสังคม ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ได้มีกลไกการทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยกันควบคุมและลดมลพิษภายในพื้นที่ และมีขั้นตอนการทำงานที่เป็นระบบมากขึ้น”⁵ และยังถือเป็น “โอกาส” ที่จะยกระดับมาตรฐานสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของคนในจังหวัดระยอง นำมาสู่การลงทุนด้านเทคโนโลยีสะอาดในทุกอุตสาหกรรม ซึ่งจะส่งผลดีต่อการค้าในเวทีโลก”⁶

ในที่สุด อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ก็ออกมาเปิดเผยในวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2552 ว่าที่ประชุมฯ มีมติเป็นเอกฉันท์ว่าให้ประกาศพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดเป็นเขตควบคุมมลพิษ แต่จะยื่นอุทธรณ์ในประเด็นที่ยืนยันว่าหน่วยงานรัฐไม่ได้ละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่เรื่องการประกาศเขตควบคุมมลพิษตามที่ศาลพิพากษา ทั้งยังชี้ชัดด้วยว่า “การประกาศเขตควบคุมมลพิษ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ได้มีผลเพื่อต่อต้านธุรกิจ และธุรกิจต้องเคารพเรื่องการรักษามาตรฐานสิ่งแวดล้อม และต้องทำให้ชุมชนไม่เดือดร้อนด้วย และไม่คิดว่าจะทำให้เสียบรรยากาศการลงทุน”⁷

ทบทวน...ปัจจัย 76 โครงการ

หลังการประกาศให้พื้นที่มาบตาพุดและบริเวณใกล้เคียงเป็นเขตควบคุมมลพิษตามคำพิพากษาของศาลปกครองระยอง ภาคเอกชนยังคงให้สัมภาษณ์ถึงผลกระทบต่อการลงทุน พร้อมยกตัวเลขหลักแสนล้านเป็นค่าเสียหาย โดยมีรายงานพิเศษในหน้าเศรษฐกิจของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ตั้งคำถามในเชิงไม่เห็นด้วยกับการประกาศเขตควบคุมมลพิษของรัฐบาล⁸

สถณี อาชวานันทกุล นักวิชาการอิสระ เขียนถึงเรื่องนี้ว่า “ถ้าภาคอุตสาหกรรมในนิคมฯ มี ‘ความรับผิดชอบ

ต่อสังคม’ หรือ ‘ซีเอสอาร์’ อย่างแท้จริงตามที่ขอโฆษณา ก็ควรมองว่าคดีนี้เป็น ‘โอกาส’ ที่จะแสดงความจริงใจให้ปรากฏ ด้วยการอุทิศทุน เวลา และความเชี่ยวชาญ มาช่วยชาวบ้านและหน่วยงานส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนลดมลพิษ ตามหลักซีเอสอาร์ที่ดี ซึ่งมีหัวใจอยู่ที่การร่วมมือกับผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ไม่ใช่นั่งเฉยๆ รอดู ‘น้ำยา’ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รอเวลาที่จะขึ้นวสมหน้าหน้าในภายหลัง ปลอ่ยให้ชาวบ้านผู้เดือดร้อนต้องทุกข์ระทมต่อไป”⁹

อย่างไรก็ตาม ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระยอง เร่งเดินหน้าจัดทำแผนลดและขจัดมลพิษ ในอีกด้านหนึ่งคือ การอนุมัติโครงการก่อสร้างอุตสาหกรรมแห่งใหม่ยังคงเดินหน้าไปพร้อมกัน โดยเฉพาะการถมทะเลเพื่อสร้างท่าเรือ และคลังเก็บสารเคมีบนพื้นที่กว่าพันไร่ ขณะที่อุบัติเหตุจากสารเคมีรั่วถึงขั้นมีผู้เสียชีวิตยังคงปรากฏให้เห็น

เมื่อเสียงเรียกร้องให้ชะลอการลงทุนครั้งใหม่ เพื่อให้การจัดทำแผนลดและขจัดมลพิษเริ่มต้นนับหนึ่ง ไร้การตอบสนอง การเคลื่อนไหวของชาวบ้านมาบตาพุดจึงมีขึ้นอีกครั้งที่ศาลปกครองกลาง เมื่อ 19 มิถุนายน 2552 โดยสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อนและชาวบ้านในพื้นที่มาบตาพุด บ้านฉางยื่นฟ้องหน่วยงานของรัฐ 8 แห่ง ที่อนุญาตให้มีการก่อสร้างหรือขยายโรงงานในพื้นที่มาบตาพุด โดยไม่ปฏิบัติตามมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 และกฎหมายสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 หรือกระทำการโดยไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติ 3 ประการคือ

1. ไม่ทำการศึกษาหรือประเมินผลกระทบต่อด้านสุขภาพ
2. ไม่จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน
3. ไม่ให้องค์กรอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติ หรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการโครงการต่างๆ

ศรีสุวรรณ จรรยา กรรมการสิ่งแวดล้อม สภาทนายความแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ยื่นฟ้องครั้งนี้ระบุว่า “ตั้งแต่รัฐธรรมนูญ 2550 ประกาศใช้เป็นต้นมา ถึงปัจจุบัน เพียง 1 ปี 9 เดือนเศษ แต่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) โดยคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ได้เห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรืออีไอเอ ในพื้นที่มาบตาพุด บ้านฉาง และใกล้เคียงไปแล้วกว่า 76 โรงงาน”¹⁰

ขณะที่ภาคเอกชนกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เดินหน้าลงโฆษณาชี้แจงเรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มาบตาพุด¹¹ และยืนยันว่าระยะของติดอันดับเมืองน่าอยู่ คุณภาพน้ำทั้งชายทะเลและน้ำคลองดีขึ้นกว่าแต่ก่อน... อัตราการเกิดโรคมะเร็งก็ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศ... จึงไม่อาจสรุปได้อย่างชัดเจนว่า คุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของประชาชนในจังหวัดระยอง ได้รับผลกระทบที่เกิดจากอุตสาหกรรมในพื้นที่¹²

ในที่สุด นักลงทุนในพื้นที่มาบตาพุดก็ต้อง “ซ็อก” อีกครั้ง เมื่อศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2552 ว่าพิเคราะห์ข้อเท็จจริงแล้วรับฟังได้ว่า ปัญหามลพิษในพื้นที่มาบตาพุด ส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างต่อเนื่องและสถานการณ์ของปัญหามลพิษมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น จึงมีเหตุจำเป็น และเป็นการยุติธรรม สมควรตามหลักนิติธรรม ที่จะสั่งระงับโครงการหรือกิจกรรม 76 โครงการไว้เป็นการชั่วคราว เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนุญ

นับจากนั้นมา ภาคเอกชนทั้งการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ก็ดาหน้ากันให้สัมภาษณ์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นในทิศทางเดียวกันว่า ...ภาคเอกชนลับสน นักลงทุนมีความเชื่อมั่นลดลง อาจทำให้การลงทุนชะงักตัว ผู้ประกอบการอาจย้ายฐานการผลิตไปประเทศอื่น อาจส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการจ้างงานในอนาคต อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาจากศาลปกครองกลางครั้งนี้ ไม่ต่างอะไรกับการ “ดีแอกหน้า” นักลงทุน โดย สถณี อาชวานันทกุล เรียกสิ่งที่เกิดขึ้นว่า “ภาวะซีเอสอาร์ล้มเหลว”¹³

มาบตาพุด... จึงหวนกลับมาเป็นข่าวพาดหัวบนหน้าหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่องอีกครั้ง และถึงขั้นติดอันดับข่าวเด่นในรอบปี 2552 ของสื่อหลายสำนักอย่างง่ายดาย

กลับมาจับกังกับใหม่ที่มาบตาพุด

ท่ามกลางความ “ระส่ำระสาย” ของนักลงทุน พร้อมๆ กับการออกมาระบุถึงตัวเลขค่าเสียหายที่สูงขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้กอร์ปศักดิ์ สภาวสุ รองนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ซึ่งรับหน้าที่แก้ไขปัญหามาบตาพุด ต้องออกมาบอกว่า “ผมอยากจะขอร้องให้ภาคเอกชนควรเลิกนำตัวเลขความเสียหายมาพูดกันได้แล้วว่าเสียหายกันเท่าไร แต่ต่อให้ความเสียหายมันมากแค่ไหน หากเราต้องสูญเสียชีวิตคนแม่เพียงคนเดียวมันก็ไม่คุ้ม”¹⁴

ด้าน อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในฐานะนายกรัฐมนตรี ก็เดินทางหาทางออกด้วยการให้โครงการที่ได้รับอนุมัติก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนุญ ปี พ.ศ. 2550 ขึ้นอุทธรณ์ต่อศาล

ปกครองเป็นรายๆ ไป พร้อมกับเร่งทำกระบวนการคู่ขนานตามมาตรา 67 ของรัฐธรรมนุญ โดยแต่งตั้ง นายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี ให้เป็นประธานคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามมาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือคณะกรรมการ 4 ฝ่าย ประกอบด้วยภาคประชาชน นักวิชาการ เอกชน และภาครัฐ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรืออีไอเอ และรายงานผลกระทบด้านสุขภาพ หรือเอชไอเอ รวมทั้งการรับฟังความเห็นของประชาชน

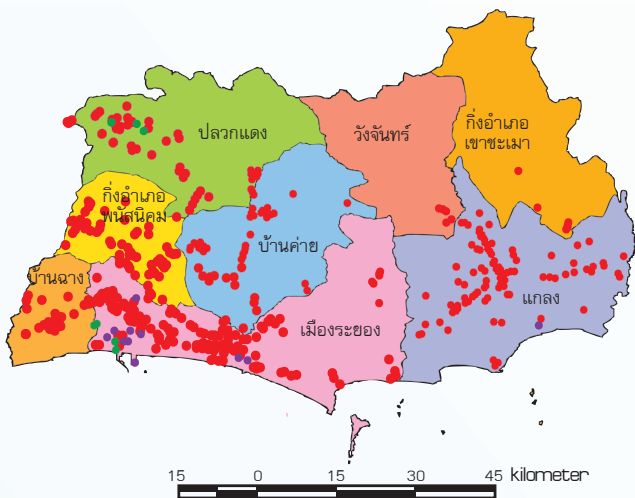
เพียงวันเดียวก่อนขึ้นปีใหม่ 2553 ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการ หรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนรุนแรง ทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ซึ่งเป็นผลงานของคณะกรรมการ 4 ฝ่าย ก็ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในวันที่ 30 ธันวาคม 2552 โดยมีภาคเอกชนขานรับ เพราะทำให้มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน

องค์กรอิสระ: (เฉพาะกาล) กลไกสามปีกฎหมายบุกชั่วคราว

พอถึงต้นปี มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2553 ก็เห็นชอบต่อการจัดตั้งองค์กรอิสระ (เฉพาะกาล) ทำงานภายใต้ (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย “การประสานงานการให้ความเห็นขององค์กรอิสระในโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง พ.ศ...”¹⁵ เพื่อให้กระบวนการดำเนินการตามมาตรา 67 วรรคสอง ของรัฐธรรมนุญมีเครื่องมือครบถ้วนสมบูรณ์คือ ประกาศของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการได้รับความเห็นจากองค์กรอิสระ สำหรับอนาคตองค์กรอิสระนี้จะมีกฎหมายขึ้นมารองรับ โดย ครม. ได้อนุมัติร่าง พ.ร.บ.เรื่องนี้ ส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ก่อนที่จะเสนอสู่สภาผู้แทนราษฎรต่อไป

ในร่างระเบียบนี้ กำหนดให้มีคณะกรรมการประสานงานการให้ความเห็นขององค์กรอิสระ หน้าที่สนับสนุนให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือการดำเนินการขององค์กรอิสระ แต่ต้องไม่ขัดแย้งกับความเป็นอิสระในการดำเนินงาน โดยเริ่มแรกคณะกรรมการฯ จะประกาศให้องค์กรเอกชน ซึ่งประสงค์จะร่วมกันจัดตั้งเป็นองค์กรอิสระแจ้งรายชื่อเพื่อเข้าร่วมประชุมทำความเข้าใจการตั้งองค์กรอิสระ รวมถึงแจ้ง ครม. เพื่อประกาศการจัดตั้งองค์กรอิสระภายในเวลา 60 วัน นับแต่วันที่มีการแต่งตั้งกรรมการครบ

แผนที่แสดงตำแหน่งแหล่งกำเนิดมลพิษ จังหวัดระยอง

- โรงงานอุตสาหกรรม
- คลังน้ำมัน
- นิคมอุตสาหกรรม

จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง

อำเภอเมือง	585 โรง
อำเภอบลวแดง	339 โรง
อำเภอแกลง	239 โรง
อำเภอบ้านค่าย	203 โรง
กิ่งอำเภอพนสนิมคม	189 โรง
อำเภอบ้านฉาง	65 โรง
อำเภอวังจันทร์	20 โรง
อำเภอเขาชะเมา	10 โรง
รวม	1,704 โรง

ที่มา: อุตสาหกรรมจังหวัดระยอง
(1 กุมภาพันธ์ 2550)

สำหรับโครงการหรือกิจกรรม ซึ่งต้องส่งให้องค์กรอิสระให้ความเห็นนั้น ประกอบด้วย รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ และสรุปสาระสำคัญของมาตรการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยคณะกรรมการประสานงานกับองค์กรอิสระเพื่อติดตามการพิจารณาให้ความเห็น ให้เสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันได้รับข้อมูล จากนั้นให้จัดส่งไปยังหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบหรือเป็นผู้อนุญาตเพื่อนำไปประกอบการพิจารณา

จุดเปลี่ยนของการพัฒนา

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนในพื้นที่มาบตาพุด จ.ระยอง ตลอดระยะเวลาหลายสิบปีสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาที่ก้าวเดินไปบนเส้นทางที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของผู้คนในชุมชนรอบข้าง ให้เป็นต้นทุน "ราคาถูกลง" อย่างชัดเจนที่สุด

ความพึงพินาศทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในวันนี้ คงยากที่จะปฏิเสธว่า ล้วนถูกสะสมมาจากการปล่อยมลพิษละเลยให้ชาวบ้านต้องทนทุกข์กับปัญหามลพิษอย่างแสนสาหัส เพราะความกลัวที่ "ล่าหลัง" และ "ไร้เหตุผล"ว่าจะเกิดผลกระทบต่อนักลงทุน

มาบตาพุดถูกหิยยกให้เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดที่สะท้อนถึงความ "พิกลพิการ" ของเมืองไทยอย่างเลื่องไม่พ้น โดย โธมัส ฟูลเลอร์ จากนิวยอร์กไทมส์/ไอเอชที ได้ระบุว่า "คดีฟ้องร้องหนี้มีความหมายต่อสังคมไทยมากกว่าฟ้องร้องปกติธรรมดา เพราะเป็นคดีตัวอย่างที่โดดเด่นและเป็นอรุณรุ่งของวันใหม่ยุคใหม่ของการพัฒนาประเทศ ซึ่งหาได้ยากยิ่งในสังคมที่การฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อสร้างบรรทัดฐานทางกฎหมายไม่ได้รับ

ความนิยมเหมือนการปิดถนนประท้วง...กรณีนี้คงจะทำให้การรักษาชีวิตและสิ่งแวดล้อมเป็น "ต้นทุน" ที่จำเป็นสำหรับโครงการธุรกิจใดๆ ต่อไปในอนาคต ทำให้สังคมไทยหายพิกลพิการไปได้อีกส่วนหนึ่ง และทำให้ชีวิตไม่ไขว่ไขไม่ไขปลาอีกต่อไป"¹⁶

ส่วนทิศทางการลงทุนในพื้นที่มาบตาพุดจะก้าวเดินไปเช่นไร เอกนิติ นิติทัณฑ์ประภาส ผู้อำนวยการสำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

(สศค.) กล่าวชัดเจนว่า "ทิศทางเศรษฐกิจประเทศไทยจากนี้ถึงจุดเปลี่ยน เพราะนักลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมหนักจะทยอยถอนการลงทุน เพื่อไปยังประเทศที่ต้องการแทน สอดคล้องกับทิศทาง การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกที่เน้นการดูแลสิ่งแวดล้อม และมุ่งหาอุตสาหกรรมสีเขียว อุตสาหกรรมสะอาด พลังงานทดแทน อุตสาหกรรมเกษตร"¹⁷

ดูเหมือนว่า อภิลิทธิ เวชชาชีวะ ในฐานะนายกรัฐมนตรีที่เข้ามารับผลพวงจากมลพิษที่มาบตาพุดแบบเต็มๆ ตลอดระยะเวลาหนึ่งปีที่ผ่านมา ได้บทสรุปที่ชัดเจนว่า "กรณีมาบตาพุดนั้น ไม่มองในแง่กฎหมายเท่ากับความไม่ไว้วางใจ ความไม่เชื่อถือของชุมชนในท้องถิ่นที่มีต่อภาคอุตสาหกรรม ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าส่วนหนึ่งเกิดจากภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน...การไม่ยึดตามแผนผังเมืองดั้งเดิม ละเลยโดยไม่มีเหตุผลที่ดี สุดท้ายก็แก้ไขยาก จากนี้ไปต้องตั้งใจพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่สมดุล ยั่งยืน ไม่มั่งคั่งง่าย การกำหนดมาตรฐานกรอบกติกาต้องเข้มงวดมากขึ้น อย่าไปคิดถึงทางลัด สะดวก รวดเร็ว และกลับมาทำลายศักยภาพทุกฝ่าย"¹⁸

ลุงน้อย ใจตั้ง วัย 70 ปี ชาวมาบตาพุดชานนแท้ที่ผ่านการเวนคืนบ้านอยู่อาศัยเพื่อเปิดทางให้กับโรงงานถึง 2 ครั้ง 2 ครา และต้องสูญเสียคนในครอบครัวด้วยโรคมะเร็ง คนแล้วคนเล่า พุดถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในวันนี้ว่า "เมื่อชาวบ้านอยู่ไม่ได้ แล้วโรงงานจะอยู่ได้อย่างไร"¹⁹

คงไม่มีใครกล้าปฏิเสธอีกต่อไป เพราะคงไม่มีพื้นที่แห่งไหนยอม "สังเวช" ชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี ให้กับการพัฒนาเช่นเดียวกับมาบตาพุดอีกแล้ว